

Getuigenis Pier Alberto Bertazzi – CL vakantie Lappago 2018

Settle down

My Father sings to me

El Mar

Michiel: Vanmorgen herhaalden we de zin van don Giussani: “verwacht een weg, niet een wonder dat de verantwoordelijkheden van je weg neemt. Verwacht een weg, het is tijdens de weg dat ons leven zichzelf wordt, dat het consistent wordt.” Sinds enkele jaren hebben we de genade gehad om op onze vakantie een vriend te hebben die zijn of haar ervaring met ons deelt. Dit is ontstaan na een voorstel van Carlo om de rijkdom in de beweging die er is, te delen tijdens deze momenten samen. Dit jaar heb ik met Ettore en enkele anderen gesproken over deze getuigenis van dit jaar. Wij wonen verder weg en de meesten van ons hebben vader Giussani niet gekend. Dat betekent niet dat we hem niet kennen, we kennen hem vanwege een ervaring die we delen en samen beleven. Maar we zouden hem graag beter leren kennen, we willen de oorsprong van onze ervaring beter begrijpen, ook om onze huidige ervaring te kunnen begrijpen, zodat we kunnen groeien. Toen we het over de getuigenis hadden, suggereerden verschillende mensen om professor Pier Alberto Bertazzi uit te nodigen. Ik kende hem nog niet persoonlijk, heb wat op youtube opgezocht en heb hem geschreven en uitgenodigd. We zijn erg dankbaar dat hij is gekomen, want 1 maand geleden heeft hij een operatie gehad. Hij is nu hier na een lange reis, het is ver om hier te komen vanaf Milaan. Professor Bertazzi is geboren in 1945, hij heeft geneeskunde gestudeerd in Milaan en in de VS, hij heeft alleen in het begin van zijn carrière als dokter gewerkt. Hij werd onderzoeker en professor aan de universiteit van Milaan. Hij heeft ook onderwijs gegeven in het buitenland. Hij is nu met pensioen maar officieel nog wel professor aan de universiteit van Milaan. Hij woont met vader Carrón in het ‘Sacro Cuore’ huis in Milaan.

Pier Alberto: Ik bedank jullie zeer voor deze uitnodiging, niet omdat ik graag lezingen geef, ik heb er al heel veel gegeven overal ter wereld, maar ik bedank jullie voor de uitnodiging om een andere reden. Want wanneer mij gevraagd wordt om te spreken over mijn ervaring, is het voor mij altijd een uitdaging om opnieuw tegen mijzelf te zeggen: is datgene wat ik beleefd heb de moeite waard geweest? Is wat ik beleefd heb echt iets dat me blij maakt, om te delen met de anderen? Daarom is het voor mij een soort verificatie van mijn leven. Want ik ben in staat om over allerlei dingen te spreken, maar zoals ik vanavond wil doen, is juist om samen met jullie deel te worden van een weg, zoals net gezegd is, een weg die na zoveel jaar, zoveel decennia, uiteindelijk naar een heel leven, voor mij vol bevrediging is geweest. En waarvan ik nog steeds hoop dat ik ervan kan leven en dat ik het kan meedelen gedurende de hele tijd die God mij nog wil geven.

Tenminste, als intentie, wil ik vier passages aangeven, ik hoop kort te zijn want ik hoop ook echt in te gaan op jullie vragen, op wat jullie interessant vinden, op wat jullie belangrijk vinden.

De vier passages, die ook vier momenten zijn geweest van het leven van de beweging, waardoor het ook echt delen is van een weg waarop we ons vanavond bevinden; die ons allemaal geëngageerd ziet, misschien voor de eerste keer, maar we zijn hier allemaal bij betrokken.

De eerste van eerste vier passages is de meest buitengewone en ook de meest eenvoudige, dat is namelijk de ontmoeting die ik gehad heb en dat is precies dezelfde die jullie gehad hebben. Daar ben

ik zeker van, ook al ken ik jullie niet, ook al weet ik niet hoe het bij jullie gebeurd is. Maar ik weet dat als wij hier zijn, dat niet is omdat we een bijzonder interessante vereniging hebben ontmoet. (een buitengewoon en brave en goede gelovige priester, maar niet vanwege zijn theologie) Als we hier zijn, dan zijn we hier omdat we een menselijkheid ontmoet hebben die ons gefascineerd heeft. En voor mij is dat helemaal toevallig geweest, zoals misschien ook voor velen van jullie. Heel ver weg, in het verre 1962 – stel je voor er heeft ook een 1962 bestaan – op het één na laatste jaar van mijn middelbare school, tijdens de kerstvakantie, ik wist niet waar ik naar toe zou gaan om te skiën. (Mijn familie ging niet vaak skiën). In de klas kreeg ik een flyer waarin stond: skivakantie in een schitterende plek in de Dolomieten. En deze flyer werd verspreid door enkele van mijn klasgenoten die ik kende, maar we waren geen vrienden. En ze waren ook op geen enkele reden bijzonder. Zozeer dat ik hen echt vroeg: we gaan wel echt skiën hè? Ja we gaan echt skiën, oké dan kom ik mee. Net zoals dat jullie overkomen is, was datgene wat ik ontmoet heb totaal onverwacht. Er was geen gebaar, er was geen woord, er was geen moment, er was geen relatie, er was geen spel, er was geen berg, er was geen skiën zoals ik het van tevoren beleefd had. Er was iets anders, alsof zich voor mij een mogelijkheid opende om alles te beleven met een smaak, een diepgang die me overweldigde, ongelooflijk verbaasde. En dat is uiteindelijk de reden waarom ik vanavond hier bij jullie ben. En wat interessant is, als ik eraan terugdenk, het gaf een vermogen om op een nieuwe manier te leven, om echt te genieten van het leven, om de dingen te leren kennen, om de relaties beter te beleven; al deze dingen komen niet voort uit een studie die je maakt, maar uit iets wat je ontmoet, uit iets wat je overkomt, uit iets wat je op de één of andere manier onthutst vanwege zijn schoonheid. Ik geef jullie maar één enkel voorbeeld daarvan, ik ging regelmatig op zondag naar de Mis, ik was net 17 geworden, ik ging ook naar de parochie, maar toen ik daar was op de skivakantie, voor het eerst de Mis meemaakte die don Giussani daar celebreerde, leek het mij iets helemaal nieuws en ik zeg jullie waarom. In de parochie waar ik naar toe ging werden spellen gedaan, activiteiten; maar dan stopte alles omdat er het moment was van gebed. Of men hield op wat men aan het doen was om op zondag naar de Mis te gaan. Terwijl wanneer don Giussani de Mis las of wanneer we 's avonds een tientje van de rozenkrans baden, op het terras van het hotel tegenover de dolomieten die rood waren van de zonsondergang, dan was dat geen pauze in het leven. Het was als het ware het moment dat alles wat je leefde, uitlegde, verklaarde. Dat was voor mij een gigantische verandering. De liturgie was hetzelfde, de rozenkrans was hetzelfde. Er was een manier om het leven te beleven, zelfs de liturgie, die je liet begrijpen dat dit je voerde naar het hart van het leven. Het was niet iets waar je een stukje van je leven of je tijd aan gaf. Dat verwachtte ik ook niet.

Tweede passage

Het was de laatste maand van 1962, vanaf 1963 ben ik begonnen het leven van de beweging te volgen, die toen GS, middelbare schooljeugd, heette. En ik had dus een groep vrienden ontmoet, zulke vrienden dat als ze mij gezegd zouden hebben in de Maas te springen, dat ik dat zou doen. Ik kan dit gezelschap niet verlaten, van deze vrienden zal ik nooit weg gaan. Een paar jaar later rond 1968 – de minder jongeren onder jullie weten er iets van, ik ga dit niet nu uitleggen – is er een grote onrust ontstaan onder de jongeren. Tegen alle tradities, tegen alles wat ze beleefd hadden, tegen de autoriteit. Een globale contestatie werd het genoemd. Waarom? Omdat de samenleving die naar de oorlog was opgebouwd, heel veel dingen gegeven had, maar de jongeren voelden aan dat er iets wezenlijks ontbrak. Bijvoorbeeld, hoe kun je de ongerechtigheid in de wereld tegengaan? Hoe kun je bijvoorbeeld meer authenticiteit leven? Kort gezegd, dus mijn generatie van die tijd, de generatie om mij heen probeerde te zeggen: 'Laten wij alles opnieuw doen'. Het was een grote beweging, de universiteiten werden bezet en helaas is men ook bij terrorisme uitgekomen. Maar het punt waar ik even wilde stilstaan is dat ook de ervaring van de beweging hierdoor beïnvloed werd. Velen

begonnen te zeggen; wij gingen bijvoorbeeld zondags altijd naar de arme dorpen buiten Milaan – dit noemden we caritativa – elke zondag gaven we onze tijd om daar de kinderen en families te helpen met huiswerk en catechese. En het was een manier om te leren leven in solidariteit met iedereen, maar sommigen begonnen te zeggen: ‘maar de ongerechtigheid op het niveau van de wereld, op universeel niveau, lossen we op deze manier niet op. Hoe kan ik de ongerechtigheid van de wereld oplossen?’ En velen begonnen te denken: we moeten de politiek ingaan, we moeten de politieke revolutie maken. In deze context, op een ochtend, ik za jullie niet de precieze omstandigheden vertellen, maar ik heb ze precies in mijn hoofd, millimeter voor millimeter, minuut voor minuut. Op een zeker moment, deze vrienden waarvan ik dus gezegd had dat ik ze nooit in de steek zou laten ook al zouden ze in de Maas springen, beginnen tegen mij te zeggen: ‘Pier Alberto luister eens, we moeten wat doen, we moeten wat meer doen, we moeten de ongerechtigheid in de wereld tegen gaan enz.’ Zij hadden besloten om deze min of meer revolutionaire politiek in te gaan en de beweging te verlaten. Ik herinner me niet hoe, dat wil zeggen, ik herinner me heel goed hoe, maar ik weet niet hoe, ik heb geen seconde aarzeling gehad en ik heb gezegd: ‘Nee, ik kom niet met jullie mee, juist vanwege datgene wat ik heb geleerd door met jullie om te gaan.’

En dat is een fundamentele passage in mijn leven geweest. Want daardoor raakte ik niet de dingen kwijt maar moest ik nee zeggen tegen het mooiste en aantrekkelijkste wat ik had meegemaakt, maar wat niet meer datgene wilde wat ik ontmoet had.

Dit is belangrijk hè, ik blijf heel even bij deze kwestie staan. Als ik er opnieuw aan denk, is het evident, iets waar Giussani altijd de nadruk op heeft gelegd en waar Carron ook steeds de nadruk op legt: dat als je werkelijk ons gezelschap beleeft, dan is datgene wat geboren wordt geen gezelschap maar jij wordt geboren. Het wordt iets van jou, jij bent het zozeer, al zou het gezelschap verdwijnen. Die ervaring is inmiddels van jou, zit in je en gaat door. En dat is een groots onderricht.

Derde passage

Er is toen de crisis van GS geweest, ook omdat don Giussani verwijderd was, naar Amerika gestuurd was om te studeren enz. Hoe dan ook, de beweging als zodanig die toen nog GS was, daar zijn heel veel mensen uit weg gegaan. Heel veel, ook van mijn goede vrienden, zijn helaas slecht terecht gekomen. Ook die carrière gemaakt hebben. Hoe dan ook, de beweging leek verdwenen te zijn. En ook wat de mensen in de universiteit meemaakten, wat die mensen op de universiteit zeiden: ‘GS bestaat niet meer, we hebben GS opgedoekt.’ En inderdaad was de organisatie bijna verdwenen. Maar de mensen waren er nog, ik was er nog, er waren vrienden van me. En dat is de beweging; dus niet de structuur die we opbouwen. Toen zijn we opnieuw begonnen elkaar te ontmoeten op de universiteit, maar niet om de beweging opnieuw op te bouwen, om de beweging te maken, maar om de beweging te beleven, zoals we haar op de middelbare school en de jaren ervoor beleefd hadden, als iets dat ons hielp om onszelf te zijn. Met een smaak en een kracht die niets anders had. En toen zijn we elkaar begonnen te ontmoeten, maar op de universiteit was het moeilijk om elkaar te ontmoeten, want ze maakten jacht op ons. Wij waren dood en de universiteiten werden bezet en heel veel die aan die bezetting meededen kenden we goed, omdat sommigen bij GS waren geweest en anderen omdat het onze klasgenoten waren. Dus zij belemmerden dat we elkaar ontmoetten. Maar we ontmoetten elkaar waar we konden. Maar ik herhaal: niet om de beweging opnieuw op te bouwen, wij hadden het juist nodig om te zeggen: ‘waarom gaan we niet door met het leven dat ons heeft laten begrijpen wie we zijn, wie ik ben, wat de wereld is en wat de geschiedenis is?’ Toen zijn we begonnen ook om te zeggen: ‘laten we ook proberen om ook andere studenten te ontmoeten, misschien zijn er anderen die geïnteresseerd zijn.’ En te midden van de instrumenten die we toen opgezet hebben, was er ook een klein tijdschrift dat vertelde over onze ervaring, over hoe we toen leefden enz. En we wilden een naam geven aan dit tijdschrift. Hoe zullen we het noemen? Toen

kreeg ik een idee, we zouden het kunnen noemen – waarom maken we dit tijdschrift, want we willen twee dingen zeggen, het eerste, dat de bevrijding waarover iedereen sprak, wij voelden die bevrijding als een vereiste net zozeer als zij. Wij hebben dit verlangen naar bevrijding, maar we moeten hun ook iets anders zeggen. Dat we een plek ontmoet hebben waar deze ervaring mogelijk is geworden en dat is de gemeenschap, *communio*. En toen hebben we gezegd, laten we proberen het 'gemeenschap en bevrijding' te noemen. Maar de mensen vonden het niet heel mooi, want voor een tijdschrift is de titel 'gemeenschap en bevrijding' een beetje zwaar. Maar omdat er een uitgever was die waarschijnlijk niet veel tijd had en zei: 'harstikke mooi', zijn we verder gegaan met die naam. En het zijn de anderen geweest die zodra ze merkten dat het tijdschrift de ronde deed – gemeenschap en bevrijding - dat ze zeiden: 'hé maar bestaan die nog?' En zij begonnen te roepen, te noemen: Zij van gemeenschap en bevrijding, maar gemeenschap en bevrijding was alleen maar de naam van het krantje. Dus 'zij van gemeenschap en bevrijding' betekende dus zij, die het krantje van gemeenschap en bevrijding verspreidden. Hè, op zeker moment toen de beweging zich een beetje aan het herpakken was – we hebben het over 1969-1970, dus nog steeds de prehistorie voor de meesten van jullie – werd er een kantoor van de beweging ingericht en er was ook een kamer voor de universiteitsstudenten, die wij waren. En we hadden op de deur van die kamer het krantje opgehangen met tamelijk grote titel: 'gemeenschap en bevrijding.' Het was ergens in november, eind van de middag, ik weet niet precies wanneer, er was een ontmoeting van de verantwoordelijken en op zeker moment, don Giussani was er, hij hield die ontmoeting, hij wist dat we het krantje maakten. Op een gegeven moment valt zijn blik op dat krantje en dan zegt hij: 'zeker, want wij zijn de naam die de studenten zichzelf gegeven hebben, want gemeenschap is bevrijding.' Het was een intuïtie die we toevallig gekregen hadden, ook al hadden we er niet bij stilgestaan.

Laatste punt

Maar ook dit is interessant, want wat wij ontmoet hebben kan niemand kapot maken, want de beweging was kapot, maar het is niet zo dat we iets bijzonders hebben gedaan. We zijn de eenvoudigste dingen blijven doen. En nu is alles super extra, we waren geen superhelden, we waren hele gewone jongeren, maar met een oprechtheid van ons eigen verlangen. We hebben dit beleefd en we willen dit blijven beleven. Als je me in dit lokaal niet binnen laat gaan, dan zoek ik een ander lokaal. Als ik op de universiteit niet binnen mag, dan ga ik wel in de tuin van de universiteit. We gaan verder, hoe dan ook. En dat is misschien het laatste wat ik wil zeggen, een voorbeeld hiervan.

Ik ben ook voor de beweging 20 jaar visitor van heel Afrika geweest. Maar ook voor het werk heb ik heel veel gereisd. Niet alleen nu is het onderzoek internationaal, altijd is het onderzoek internationaal geweest. Ook in de jaren '70 waren er vliegtuigen, de jongeren onder jullie weten dat misschien niet, je kwam in de verenigde staten, dat duurt even lang als nu. Terwijl de treinen in Italië toen sneller waren dan nu, ook al is er nu de tgv, hoe dan ook, ik heb de wereld over gereisd, ik heb allerlei landen bezocht, allerlei volken ontmoet. Maar in '79-80 heb ik een verdiepende studie gedaan in Amerika. Even tussen haakjes, in de tussentijd, ik stip het maar even aan – als je er meer over wil weten dan vraag je het dadelijk – voor mij was het heel evident geworden, echter dat wat ik niet wilde verliezen, niet het gezelschap was als het geheel aan vrienden, maar datgene wat ik ook door hen heen begrepen had als betekenis van mezelf en van de wereld. Daarom, ook door te spreken met don Giussani enz. heb ik besloten om bij de *Memores Domini* te gaan. Toen ik daarbij ging was ik 27 jaar, nu ben ik 72 in plaats van 27, trouwens 73 al, maar ik zou er nu weer bij gaan. Ik zou nu opnieuw beginnen. Ik was dus al *Memor Domini* en ik heb toen deze lange tijd doorgebracht in de VS, alleen, maar niet opgesloten in huis, maar alleen in de verenigde staten enz. En natuurlijk bestonden er toen geen mobiele telefoons, er bestond nog geen fax, geen e-mail, je schreef op papier, stopte het in een envelop, likte die dicht, plakte een postzegel erop en stuurde het ding weg. De communicatie kostte nogal wat tijd. Maar elke paar maanden kreeg ik ook de tekst van de retraite

die we hielden, van de ontmoetingen. Maar wat ik wil zeggen, dat heb ik misschien ook gezegd tegen jullie tijdens een ontmoeting in Rome, een interessante ervaring tijdens die periode waarin ik alleen was, heb ik me deel gevoeld van het gezelschap en dichtbij don Giussani, meer dan toen ik altijd daar was met de vrienden enz. Waarom? Niet vanwege een weerstandkracht, maar vanwege een kaart die ik ontving, een brief, een tekst: het was een schat. En ik had nog nooit zó genoten van de ervaring die wij meemaakten en de woorden die de ervaring uitdrukten. Dus een vreemde ervaring in de periode dat ik dus fysiek alleen was. Ik heb heel veel vrienden gekregen in de Verenigde Staten, sommigen zijn ook gebleven, maar ik voelde me misschien nog meer dan tevoren, deel van deze geschiedenis.

Binnen deze weg, op deze weg, zoals we aan het begin zeiden.

En ik denk dat ik nu al teveel tijd van jullie gevegd heb, als er iets is wat jullie kan interesseren wat jullie willen zeggen, dan bedank ik jullie.

Vragen

Michiel: mijn vraag is, aan het begin toen hij op de universiteit kwam en iedereen wegging en hij zei: nee ik ga niet weg vanwege datgene wat ik door jullie heen geleerd heb, mijn vraag is: waar was Giussani op dat moment?

Pier Alberto: Giussani was teruggekomen naar Milaan, maar we hadden niet opnieuw de beweging opgestart, we hadden een persoonlijke vriendschap die door was gegaan, dus meer de volwassenen, maar ik zat bij de kleineren want ik zat nog op de universiteit. Met de volwassenen hadden ze een cultureel centrum gesticht: Charles Péguy, een Franse dichter die veel van jullie kennen, Giussani had geen toestemming meer om nog een officiële associatie van het bisdom te leiden zoals tevoren. En hij heeft altijd de kerkelijke autoriteit naar de letter gehoorzaamd. Juist daarom heeft waarschijnlijk de geest hem toegestaan om de weg vooruit te vinden zonder ongehoorzaam te zijn. Bijvoorbeeld, dat centrum Charles Péguy, kon hij heel goed naar toe gaan om lezingen te houden. Dus er was niet de organisatie van de beweging, maar zoals ik zei, de mensen waren er, de groteren waren er voor de kleineren. Don Giussani was toegankelijk, de beweging was er, het was niet zo georganiseerd, niet zo onmiddellijk als van tevoren. En naderhand is er ook de erkenning gekomen van de fraterniteit, van de Memores Domini, maar don Giussani toen er op een gegeven moment de pauselijke erkenning kwam. Toen zei hij: als de bisschop van Milaan echt gezegd gehad: 'jullie mogen dit niet doen', dan waren wij ermee opgehouden. Want, dat is ook gebeurd, want dat zou betekend hebben dat God hem vroeg dat zijn roeping vervuld zou worden op een andere manier. En dat is de diepe betekenis van de gehoorzaamheid in de christelijke ervaring.

Anne: Over dat moment in 1968, kunt u iets meer uitleggen over waarom sommige mensen waren weggegaan en andere waren gebleven?

Pier Alberto: don Giussani heeft met een heel eenvoudig woord dat verschil uitgedrukt. Op een gegeven moment heeft hij gezegd met een bijzondere uitdrukking: "het waren de intelligentsten die zijn weg gegaan." Maar in de zin van: het waren mensen die veel intelligentie hadden, maar die hun eigen intelligentie volgden. Hij heeft een keer gezegd: "die bleven waren degenen die de eenvoud hadden van Magdalena en van Zaccheüs." Ik zeg dat met een beetje schaamte want ik denk niet dat ik die eenvoud had. Maar volgens mij is het probleem geweest, is het probleem geweest om centraal te laten worden een project om de tegenstellingen in de wereld op te lossen; terwijl wij iemand volgen die aan het kruis is gegaan. Maar het punt is, is het waar dat Christus de wereld overwonnen heeft in de zin dat Hij het kwaad overwonnen heeft? Is het waar dat er op dat moment een weg

begonnen is waarvan wij de tijden en manieren niet kennen, maar door welke de redding mogelijk zal zijn, voor de mensen en voor de geschiedenis. En daarom is wat ik gezien heb iets wat werkelijk de mens kon veranderen, maar het kon hem veranderen door hem hemzelf te laten zijn. In staat tot goedheid, rechtvaardigheid en geluk. Nog op een andere manier gezegd, die weg gegaan zijn hebben geprobeerd een antwoord te zoeken op hun verlangen dat ze zelf konden manipuleren, waarvan ze zelf konden zeggen: 'zo doe je dat en zo worden de problemen opgelost.' Ze hebben het probleem van het geluk losgekoppeld van het probleem van de sociale gerechtigheid: als we de sociale gerechtigheid maken dan zullen we daarna gelukkig zijn.

De ervaring die wij echter ontmoet hebben, maakt het geluk voor ons mogelijk dat ons ontembare bouwers van de sociale gerechtigheid laat zijn. Het is de thema van de meeting van dit jaar. Alsof ze dit gescheiden hadden. En we zien de krachten die de geschiedenis sturen, maar dat zijn niet de krachten die wij ontmoet hebben, dat betekent: uiteindelijk is dat niet Christus. De krachten die de wereld veranderen, lijken de politieke revolutie te zijn en daarna zullen we gelukkig zijn. Terwijl zoals de meeting van Rimini van dit jaar zegt: de krachten die de geschiedenis veranderen, zijn de zelfde krachten die het hart van de mens gelukkig kunnen maken, en zij hebben deze twee dingen losgekoppeld. Het is alsof het oorspronkelijke verlangen dat ze hadden, alsof ze een antwoord hebben gegeven dat een illusie was aan hun oorspronkelijke verlangen.

Sylvia: Kunt u dat stuk verdiepen waar u vertelde dat u alleen was in Amerika en zei dat elk briefje dat u kreeg een schat was. Ik zou het interessant vinden om te horen hoe je kan volgen als je zo ver weg bent of hoe dat u gebeurd is.

Pier Alberto: Het probleem is niet om de juiste procedure te vinden. In die tijd was er een zekere vorm van eenzaamheid, noodzakelijk te wijten aan het feit dat er niet alle communicatiemiddelen waren die er nu zijn. Maar het probleem is volgens mij een trouw aan de ontmoeting die je gehad hebt – Ik heb het over mijn ervaring, misschien is het voor iemand anders, anders – in welke zin? Ik heb nooit laten schieten, minstens als mogelijkheid, heb ik altijd voor ogen gehad dat datgene wat ik ontmoet had mij zo zeer geënthousiasmeerd had, dat precies dát, echt waar was. Maar geldt dat ook nu ik hier alleen ben? Geldt dat ook in de Verenigde Staten met de oceaan ertussen, de oceaan is echt een oceaan, dat wil zeggen, die scheidt je. Dan ben je helemaal gespannen om dat te kunnen verifiëren en jij begrijpt in het leven of datgene wat je ontmoet hebt, stand houdt. Want tegenover het leven dat iedereen beleefd, begrijp je, niet jij omdat jij het bent, maar dat je een rijkdom hebt. Hoe kan dat blijven? Enerzijds ,een trouw vanwege een ontmoeting, dat wil zeggen: hou de mogelijkheid open dat het net zo enthousiasmerend zal zijn als het geweest is. En ten tweede, elk kleinste teken van deze ontmoeting, dat je nieuw krijgt, luister er naar. Kijk er naar. Besef. En dan misschien na een paar maanden dat je niks hebt gekregen, dan krijg je ineens de retraite van de Memores Domini en dan zeg je: 'hè toch, maar dát is leven.' En bijvoorbeeld als je nu het boek van de geestelijke oefeningen van de fraterniteit van 1982 erbij pakt en zegt: 'maar waarom zou ik voor minder dan dit moeten leven?' En dit wordt mogelijk. Als ik naar mijn ervaring kijk, dan zijn dit twee voorwaarden.

Gregorio: Aan het begin sprak je over bevredigd zijn.

Pier Alberto: Niet alleen aan het begin lijkt me

Gregorio: Ik zou je willen vragen of er momenten zijn, die zijn er elk geval in mijn ervaring, waarin het lijkt alsof deze bevrediging er niet is. En ook, dat de ervaring die ik beleef, af en toe niet vervullend is. En dat is ook in sommige vrienden die weg zijn gegaan, als het ware een belofte die niet ingelost wordt. Ik zou je willen vragen of ook jij momenten hebt doorgemaakt waarin de ervaring die je beleefde niet bevredigend leek te zijn en wat je geholpen heeft.

Pier Alberto: Je dwingt me tot iets heel persoonlijks. Dat wil zeggen, mijn recente ervaring in het ziekenhuis. Als voorbeeld, want in het algemeen is de kwestie: meestal is het niet zo dat er geen vervulling meer is; wat ontbreekt is trouw en oprechtheid en dan krijg je ook geen vervulling. Maar je hebt me aan iets laten denken, ik vertel dit nu. Ik hou er eigenlijk niet zo van over mijzelf te spreken, maar recentelijk heb ik een hele zware operatie gehad. Dertig centimeter snee en ik ben goed genezen, als het goed is. Maar een paar dagen na de operatie, ik heb me nog nooit zo slecht gevoeld in mijn leven, is er een priester gekomen om zich te excuseren dat hij niet eerder de communie had gebracht, – Ik weet trouwens helemaal niet of ik had kunnen communiceren – maar hij heeft mij iets gezegd wat mij in gedachte is gebleven en waardoor ik begrepen heb wat te maken heeft met wat jij nu zegt. Er was geen bevrediging, want er was nog niet eens een uitslag van het weefselonderzoek van mijn operatie. En toen zei de priester: ‘hoe dan ook, maakt u zich geen zorgen want u bent de eucharistie aan het beleven.’ Dit is de eerste keer dat ik dit zeg, hij heeft mij niet gezegd dat ik het kruis aan het beleven ben, – Ik was heel erg aan het lijden – maar hij zei me: ‘je bent de eucharistie aan het beleven.’ Hoezo ben ik de eucharistie aan het beleven? Toen is me dit in gedachten gekomen: inderdaad, wat wij moeten doen, is beleven wat we aan het beleven zijn. Als ik datgene beleef door het te accepteren, en in dat geval, al is het maar vanwege mijn zwakheid, als ik werkelijk datgene beleef wat mij gegeven wordt, de situatie waarin ik mij bevind, dan wordt dat de glorie van God. Dan wordt dat iets groots. Ook al ga ik eraan onderdoor. En er is mij in gedachte gekomen de getuigenis van degene onder ons die het slecht maakt zoals ik of slechter en het zelfs niet overleeft. Ik weet niet of dit voorbeeld duidelijk is, maar wat mij bijgebleven is en wat jij me hebt opgeroepen. Maar ik wil nog iets zeggen, het onbevredigd zijn, het onbevredigd zijn, is er wanneer jij beslist wat het criterium van de bevrediging is. Terwijl, en daarom heb ik het ook gehad over trouw en oprechtheid, het punt is of jij werkelijk de aanwezigheid van een Ander omhelst. Iemand kan zeggen: “ik beleef de ervaring van het bevredigd zijn niet”, maar in dat geval beslis jij wat bevredigd zijn is voor jou, terwijl aan het begin besloot jij dat niet; aan het begin omhelsde jij een Aanwezigheid. Zoals voor mij op de skivakantie. Dit is een valstrik: “ik beleefde de bevrediging niet.” Maar ben jij je hart op het spel aan het zetten, of ben je je ideeën op het spel aan het zetten? Ben je trouw aan het verlangen van je hart of ben jij degene die beslist wat je verlangt en dat bevredigd moet worden? Dat is de dynamiek volgens mij.

Michiel: Mijn vraag is: hoe herkende jij in het begin waar de beweging doorging? Terwijl ook de anderen die weggingen dachten dat ze hun idealen aan het verdiepen waren. Hoe herken je waar de beweging gebeurd?

Pier Alberto: Er is een risico-ruimte. Wij zijn doorgegaan met bepaalde dingen te doen omdat het ons leek dat het datgene was wat we eerder in de beweging hadden ervaren. Maar het was mogelijk dat we een verkeerde weg aan het leven waren. Maar, rustig, als je je in een bepaalde situatie bevindt, een groep jongeren die een beweging willen beleven, laten ze kijken wat te doen. Dit is geen probleem, het is niet zo dat de beweging het monolithische blok is. Vrijheid, maar, of beter: gelukkig, is er een verificatiepunt, waarmee je op een gegeven moment mee moet vergelijken. Wat ons op een gegeven moment gebeurt, dit was met don Giussani, de fysieke reële referentie aan het punt waaraan de Heilige Geest datgene gegeven heeft wat charisma heet; dat wil zeggen: het vermogen om een Christelijke ervaring op te wekken, een levende enthousiasmerende Christelijke ervaring op te wekken. Dus ik heb niet het probleem om initiatieven te nemen enz. maar op een bepaald moment moet ik het verifiëren, kunnen vergelijken, met dit punt.

Paolo: Op welke manier heeft wat je ontmoet hebt invloed op de rechtvaardigheid in de wereld? Op de situatie van onrechtvaardigheid die er is. Want het is gemakkelijk om achter de optie van de sociale rechtvaardigheid aan te gaan, die schijnbaar een gemakkelijke oplossing is. Waarom is het onjuist dat ik afstand doe van mijn onmiddellijk geluk om te strijden voor de sociale gerechtigheid?

Pier Alberto: Het kan ook terecht zijn dat je afstand doet van je onmiddellijke geluk. Maar afstand doen van je geluk zou onterecht zijn. Hoe dan ook, als we nu mentaal, als we in onze gedachten nu naar een aantal sloppenwijken in Brazilië gaan. Bijna elke dag spreek ik met Rose in Uganda, per telefoon, zij is naar Afrika gegaan. Of met wat in Italië de voedselbank is, de geneesmiddelenbank. Onze ervaring heeft op sociaal niveau geen theorie over de sociale gerechtigheid opgebouwd, maar heeft enkele realiteiten opgezet die sociaal relevant zijn en op het niveau van vele landen erkend worden, ook door de internationale instituties, waardoor het antwoord op de vraag: 'zijn we werkelijk bezig met sociale gerechtigheid?' Ik zou zeggen: laten we het nu even in gedachten doen, maar we kunnen het dadelijk doen met de iPad. Je hoeft maar te kijken naar de site van CL. Het is een voortdurende verrassing, snap je? Daarom is Rose, zij brengt haar vrouwen naar de verenigde naties, om te spreken over hoe zij de aids hebben overwonnen. Of wat er in Zuid-Amerika is gebeurd, op vele plekken, met een geschiedenis die inmiddels enkele decennia oud is, want de beweging is ontstaan in 1954, daaraan kunnen we zien dat de ervaring die wij opdoen niet de theorie van hoe je sociale gerechtigheid oplost heeft gecreëerd. Maar ook niet alleen maar is: dat de kinderen worden opgevangen in naschoolse opvang buiten Milaan. De beweging heeft op vele plekken sociale gerechtigheid opgebouwd. Uiteindelijk, maar dat zeggen niet alleen de christenen, niet alleen de pausen, en al helemaal niet alleen wij, ook veel Ngo's hebben dat begrepen; dat uiteindelijk er de nood is, de behoefte is, aan het geluk. Het is niet tevreden zijn, maar het gevoel een zin te hebben van het eigen leven, de betekenis van het eigen leven te hebben.

Pier Alberto: Veel dank.

Michiel: Dank voor het komen.

Michiel: Ik denk dat zo'n ontmoeting als vanavond, als we willen, een schat kan zijn, waar we veel mee kunnen doen als we zelf een behoefte hebben. Carron zei ook weer tijdens de geestelijke oefeningen, als ze vroegen, 'hoe lukt het als je een drukke baan hebt om deze dingen te gedenken, om hieraan te denken?' Toen zei Carron: 'Hoe lukt het om met zo'n druk leven zoals jullie hebben, om hier niet aan te denken? Hoe kun je leven zonder hieraan te denken of zonder deze dingen te horen?'

Als we willen zijn de mogelijkheden er en zijn de vrienden er.